

ZE KUNNEN HET TOCH NOG LEUKER MAKEN!

In een wervelende show presenteerden de bewindslieden van financiën hun plannen voor het Nederlandse belastingstelsel in de volgende eeuw. Zoals gebruikelijk was de p.r. weer goed verzorgd. Adverteerde de Belastingdienst in het verleden nog met de slogan dat ze het alleen eenvoudiger konden maken, nu was de boodschap dat het ook leuker werd. Koopkrachtplaatjes lieten zien dat praktisch iedereen erop vooruit ging. De wens om kennis te nemen van dit goede nieuws leidde tot een run op de (goede) website van het ministerie, met files op het Internet als logisch gevolg.

De plannen zijn simpel uit te leggen. Nederlanders verrichten vier soorten economische activiteiten: ze werken, consumeren, beleggen en ondernemen. Om in haar inkomsten te voorzien, en daaruit leuke dingen voor de mensen te financieren, wil de overheid van elk van deze activiteiten een stukje waarde afsnoepen. De plannen voorzien er nu in dat werken wat minder belast wordt, dat beleggingen effectiever belast worden en dat zowel ondernemen als consumeren zwaarder belast wordt. Natuurlijk verricht niet elke Nederlander deze activiteiten in dezelfde mate. Rechtvaardigheid vereist dat elke Nederlander toch ongeveer even zwaar belast wordt, en wel in relatie tot zijn draagkracht. De kritiek op de plannen is nu dat dit fundamentele principe geweld wordt aangedaan.

Op het eerste gezicht is deze kritiek terecht. Vergelijk namelijk een arbeider en een kapitalist beide, met een inkomen van f 50.000 per jaar. De eerste werkt hard voor de kost en moet in het nieuwe systeem f 8530 aan de staat afdragen, een netto belastingdruk van 17 %. Stel dat de kapitalist f 500.000 belegd heeft en dat hij zonder daar verder iets voor te hoeven doen, op de beurs hierop een rendement van 10 % haalt. In het nieuwe stelsel betaalt hij 1,2 % over f 450.000 (het gemiddelde vermogen minus de vrijstelling) of wel f 5400. De belastingdruk van de genietende kapitalist is 11 %. Bij een gelijk inkomen betaalt een arbeider meer dan anderhalf keer zoveel belasting.

Toch moet de kritiek genuanceerd worden. Het nieuwe systeem betekent een substantiële verbetering ten opzichte van het oude. In 1998 betaalde diezelfde

kapitalist immers slechts ongeveer f 1700. Zo bezien gaat hij er dus erg op achteruit; hij gaat 3 keer zoveel belasting betalen. Ten tweede hielden we in het voorbeeld geen rekening met innovatieve financiële intermediairs. Stel dat onze arbeider ook een rendement van 10 % op beleggingen zou kunnen halen door geld tegen 14 % te lenen. Onder normale omstandigheden zou natuurlijk geen enkel weldenkend mens dit doen. Onder het oude systeem was de lening echter aftrekbaar en de opbrengst onbelast, zodat voor de calculerende burger netto 3 % rendement resulteerde. Natuurlijk maakten de aanbieders van deze produkten ("de winstverdubbelers") zelf nog mooiere rendementen, er kwamen er dan ook steeds meer van. Het gehele systeem was zo lek als een teems, de gaten waren niet meer te stoppen en het is verbazingwekkend dat het nog zo lang geduurd heeft voor een deugdelijk alternatief op tafel lag.

Toch bevat ook het nieuwe systeem nog arbitragemogelijkheden die calculerende burgers zullen benutten en die tot grote veranderingen kunnen leiden. Zo wordt een eigen huis slechts ongeveer half zo zwaar belast als zuiver financieel vermogen. Verwacht mag dus worden dat de huizenprijzen nog verder zullen stijgen, omdat vermogen van de beurs naar de huizenmarkt zal worden overgeheveld. Zowel obligaties als aandelen worden met hetzelfde percentage belast, echter de aandelenbezitter moet ook nog rekenen met vennootschapsbelasting van 35 %. Per saldo worden aandelen dus minder aantrekkelijk dan obligaties en kan ook de vermogensstructuur van Nederlandse bedrijven zich aanpassen. Voor inactieven geldt dat zij er netto f 128 per maand bij krijgen als zij werk vinden, de prikkel om te gaan werken is dus aanzienlijk.

Opmerkelijk is natuurlijk de hogere belasting op ondernemerschap (van 25 % naar 30 %), temeer daar de overheid tegelijkertijd het ondernemerschap wil stimuleren, zoals staatsecretaris Ybema afgelopen week via de nota "De ondernemende samenleving" liet weten. Wat is een betere stimulans dan succes te belonen door de gemaakte winst weinig te belasten? Het lijkt soms wel dat de ene hand van de overheid niet weet wat de andere doet.

Tenslotte verdient de hogere belasting op consumptie de aandacht. De BTW-verhoging van 17,5 % naar 19 % is alleen dan effectief als de burgers niet de mogelijkheid hebben hun waar elders goedkoper in te slaan. De ontwikkeling van e-

commerce maakt dit laatste echter steeds eenvoudiger. De geringe aandacht voor de internet-economie in het belastingplan is opmerkelijk. Verwacht mag worden dat arbitrage op de productmarkt steeds belangrijker zal worden en dat over niet al te lange tijd de bewindslieden gedwongen zullen zijn deze gaten te dichten. De staatssecretaris heeft overigens al aangetoond hier belangstelling voor te hebben.

Ook op andere punten was een beter gebruik van de nieuwe media mogelijk geweest. Zo was het pas echt leuk geweest als iedere Nederlander door het intoetsen van zijn sofi-nummer en wachtwoord informatie had gekregen over hoeveel belasting hij in 1998 betaald zou hebben als het nieuwe stelsel dan al in werking was geweest. Anders dan de koopkrachtplaatjes waar niemand precies in past, zou dan idereen kunnen zien welk effect de veranderingen voor hem persoonlijk hebben.

Eric van Damme